

ΔΗΜΟΣΙΕΥΜΑΤΑ ΤΗΣ ΕΤΑΙΡΕΙΑΣ ΜΑΚΕΔΟΝΙΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ

ΒΑΣΙΛΕΙΟΥ ΧΡ. ΙΩΑΝΝΙΔΟΥ
ΤΑΚΤΙΚΟΥ ΚΑΘΗΓΗΤΟΥ ΤΟΥ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΥ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ

Η ΑΓΩΝΙΑ ΤΗΣ ΒΟΡΕΙΟΥ ΗΠΕΙΡΟΥ

« ΘΑΡΣΕΙΝ ΧΡΗ »

ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ
1947

ΔΗΜΟΣΙΕΥΜΑΤΑ ΤΗΣ ΕΤΑΙΡΕΙΑΣ ΜΑΚΕΔΟΝΙΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ

ΒΑΣΙΛΕΙΟΥ ΧΡ. ΙΩΑΝΝΙΔΟΥ

ΤΑΚΤΙΚΟΥ ΚΑΘΗΓΗΤΟΥ ΤΟΥ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΥ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ

Η ΑΓΩΝΙΑ ΤΗΣ ΒΟΡΕΙΟΥ ΗΠΕΙΡΟΥ

ΜΕΛΕΤΗ ΑΝΑΓΝΩΣΘΕΙΣΑ ΕΝ ΤΩ ΕΝ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ ΣΥΝΕΛΘΟΝΤΙ
ΣΥΝΕΔΡΙΩ ΕΘΝΙΚΩΝ ΔΙΚΑΙΩΝ ΤΗΝ 5ΗΝ ΙΟΥΝΙΟΥ 1946

«Θαρσεῖν χοῆ»

ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ

1946

Δ. 478/1962

949.65 10A

Κωδ. Εγγ. 7208

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

Ἡ Βόρειος Ἡπειρος, ἡ πολυπαθὴς καὶ ἄμοιρος αὕτη ἑλληνικὴ γωνία, διῆλθε κατὰ τὴν τελευταίαν τριακονταετίαν, ἀπὸ τοῦ 1912 μέχρι σήμερον, ζωὴν ἀγωνιώδη καὶ πλήρη πικρῶν ἀπογοητεύσεων. Ἐντὸς τοῦ μικροῦ αὐτοῦ χρονικοῦ διαστήματος εἶδε τὸ φῶς τῆς ἐλευθερίας καὶ ἐώρτασε πολλάκις τὰ ἐλευθέρια της, ἀλλὰ διὰ τὴν μεταπέση πάλιν, φεῦ! εἰς σκληρότεραν δουλείαν. Τὰ παραληρήματα τοῦ ἐνθουσιασμοῦ της κατὰ τὴν ὑποδοχὴν τοῦ ἀπελευθερωτικοῦ ἐθνικοῦ στρατοῦ κατὰ τὰ ἔτη 1912, 1915 καὶ 1940 διεδέχοντο ἡμέραι πένθους καὶ δακρύων, διωγμοὶ τῶν δυναστῶν της σφοδρότεροι, ὅσον μεγαλυτέρα ἦτο ἡ ἐκδηλωθεῖσα χαρὰ κατὰ τὰ προηγηθέντα ἔτη τοῦ ἐλευθέρου βίου. Ὑπῆρξαν πολὺ ὀδυνηραὶ διὰ τοὺς βορειοηπειρώτας αἱ ἀλλεπάλληλοι αὗται μεταπτώσεις ἀπὸ τὴν ἐλευθερίαν εἰς σκληρὸν ζυγόν, ἀπὸ τὴν χαρὰν καὶ τὸ φῶς εἰς τὸ σκότος καὶ εἰς τὸν σπαραγμὸν καὶ ταῦτα οὐκ ἀπαξ, οὐδὲ εἰς μακρυνὰς ἀπ' ἀλλήλων χρονικὰς περιόδους ἀλλ' ἐντὸς μιᾶς μόνης γενεᾶς, τῆς ζώσης καὶ συγχρόνου γενεᾶς ἡμῶν. Τόσαι διεθνεῖς ἀποφάσεις κατακυρώσεως τῆς Βορείου Ἡπείρου εἰς τὴν Ἑλλάδα παρέμειναν ἀνεκτέλεστοι, διότι ἡ βία καὶ ἡ ἀδικία ἰσχυρῶν τινῶν μεγάλων Δυνάμεων καὶ μάλιστα τῆς Ἰταλίας ἐστραγγάλιζον τὴν φωνὴν τοῦ δικαίου καὶ τῆς ἀληθείας. Ποῦ ὀφείλονται καὶ διατὶ τὰ μαρτύρια καὶ ἡ σκληρὰ αὕτη μοῖρα τῆς Βορείου Ἡπείρου, θὰ ἴδωσιν οἱ ἀναγνώσται εἰς τὴν μελέτην ταύτην, περιέχουσαν ἀντικειμενικὴν ἐξιστόρησιν τῶν περιπετειῶν καὶ ἐξελίξεων τοῦ βορειοηπειρωτικοῦ προβλήματος. Ἐξ αὐτῆς θὰ πεισθῇ πᾶς ἀπροκατάληπτος ἀναγνώστης, ὅτι ἡ Βόρειος Ἡπειρος, φυτώριον γόνιμον μεγάλων εὐεργετῶν καὶ ἐνδόξων ἀνδρῶν τοῦ γένους, ἐστὶ λαμπρὰς ἀκτινοβολίας τοῦ ἑλληνικοῦ πνεύματος, πεδίον τοῦ θριάμβου τῶν ἑλληνικῶν ὄπλων κατὰ τὸν πρόσφατον πόλεμον ἐναντίον τῆς ἰταλικῆς αὐτοκρατορίας, ἀνήκει ὡς γνησίᾳ θυγάτηρ καὶ κατὰ τὸ πνεῦμα καὶ κατὰ τὴν συνείδησιν εἰς τὴν ἑλληνικὴν πατρίδα, ὥστε μόνον ἡ καλὴ θέλησις τῶν νικητριῶν καὶ συμμάχων ἡμῶν Δυνάμεων χρειάζεται, ἵνα ἀπελευθερωθῇ διὰ παντὸς καὶ ἀποδοθῇ εἰς τοὺς κόλπους τῆς μητρὸς της Ἑλλάδος.

Ἐν Θεσσαλονίκῃ τῇ 6ῃ Ἰουνίου 1946

ΒΑΣΙΛΕΙΟΣ ΧΡ. ΙΩΑΝΝΙΔΗΣ
Τακτικὸς Καθηγητὴς Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης

Η ΕΛΛΑΣ ΚΑΙ Η ΕΥΡΩΠΗ

Ἀνάγκη διεθνοῦς δικαιοσύνης. Εἶναι ἄγνωστον βεβαίως ὁποίας ἀκόμη ἐξελίξεις θὰ ὑποσῆ ἢ πολιτικὴ κατάστασις ἐν Εὐρώπῃ καὶ ὁποῖαι θὰ εἶναι αἱ τελικαὶ ἀποφάσεις τῶν Διασκέψεων τῆς Εἰρήνης ὡς πρὸς τὰς δικαίας ἐθνικὰς διεκδικήσεις ἐκάστου κράτους. Αἱ τύχαι τῆς διεθνοῦς δικαιοσύνης καὶ τῆς εὐημερίας τῆς ἀνθρωπότητος εἶναι σήμερον εἰς χεῖρας τῶν νικητριῶν μεγάλων Δυνάμεων. Ἐὰν αἱ μεγάλοι αὗτοι Δυνάμεις τὴν τεραστίαν ἰσχύν, τὴν ὁποίαν ἡ Θεία Πρόνοια ἔθεσεν εἰς τὴν διάθεσίν των δὲν χρησιμοποιήσουν πρὸς τὸ ἴδιον συμφέρον καὶ δι' ἐγωϊστικούς σκοπούς, ἀλλὰ διὰ τὸ γενικὸν καλὸν τῆς ἀνθρωπότητος, θὰ ἐξασφαλίσωσι τὴν εἰρήνην καὶ τὴν εὐημερίαν τοῦ κόσμου.

Ἄλλ' ἡ δύναμις, τὴν ὁποίαν ἤδη διαθέτουν, εἶναι μέγας πειρασμός, ὅπως χρησιμοποιήσουν ταύτην πρὸς προαγωγὴν μόνον τῶν ἰδίων συμφερόντων. Αἱ τύχαι λοιπὸν τῶν λαῶν καὶ τῶν κρατῶν τῆς γῆς ἐξαρτῶνται σήμερον ἀπὸ τὸν τρόπον κατὰ τὸν ὁποῖον θὰ χρησιμοποιήσουν οἱ Ἰσχυροὶ Νικηταὶ τοῦ πολέμου τούτου τὴν δύναμίν των.

Ὁ σκληρὸς οὗτος πόλεμος διεξήχθη μὲ αὐτοθυσίαν καὶ ἡρωϊσμὸν ἀπὸ τοῦ φιλελευθέρους λαοῦ τῶν Ἑνωμένων Ἐθνῶν ἐπὶ τῷ σκοπῷ νὰ δημιουργηθῆ εἰς νέος κόσμος, πολὺ διάφορος τοῦ παλαιοῦ, ἐν τῷ ὁποίῳ τὰ ἔθνη θὰ ζῶσιν ἐν ἀσφαλείᾳ καὶ εὐημερίᾳ, ἀπηλλαγμένα τοῦ φόβου καὶ τῆς ἐνδεΐας. Κατὰ τὸν παρόντα πόλεμον τὸ φῶς, ἡ ἐλευθερία καὶ ἡ δικαιοσύνη συνέκρούσθησαν εἰς μίαν ἀγρίαν πάλην ἐναντίον τῶν δυνάμεων τοῦ σκότους, τῆς βίας καὶ τοῦ ἐγκλήματος. Ἐν τέλει, ὅπως ἀνεμένετο, ἐθριάμβευσε τὸ φῶς καὶ ἐξηφανίσθη τὸ σκότος, καὶ ὁ ἄνεμος τῆς ἐλευθερίας πνέει ἤδη ζωογόνος ἀνὰ τὰς χώρας τῆς Εὐρώπης. Εἰς τὸν νέον κόσμον, ὁ ὁποῖος θὰ προέλθῃ ἐκ τοῦ πολέμου τούτου καὶ διὰ τὸν ὁποῖον ποταμοὶ αἱμάτων ἔρρευσαν, χώραι ἠρημώθησαν καὶ ἔργα περίλαμπρα πολιτισμοῦ κατεκρημνίσθησαν δὲν πρέπει νὰ ἔχουν θέσιν ἢ βία, τὸ δίκαιον τοῦ Ἰσχυροῦ, τὸ ἐγωϊστικὸν συμφέρον, ὅπως συνέβαινε συνήθως εἰς τὸ παρελθόν.

Ἀλλοίμονον εἰς τὴν ἀνθρωπότητα, εἰάν καὶ μετὰ τὸν πόλεμον τοῦτον διερρουθμίζετο ἡ νέα μορφή τοῦ κόσμου ἐπὶ τῇ βάσει τῶν ἀρχῶν τῆς δυ-

νάμεως καὶ τοῦ συμφέροντος καὶ ἐὰν ἀντὶ τοῦ Γερμανο-ιαπωνικοῦ μιλιταρισμοῦ καὶ τοῦ Ἰταλικοῦ φασισμοῦ ἄλλοι ὑπὸ ἄλλα ὀνόματα φασισμοὶ καὶ μιλιταρισμοὶ παρουσιάζοντο ἐπὶ σκηνῆς πρὸς ἐπιβολὴν δυναμικῶν λύσεων κατὰ τὴν διάσκεψιν τῆς Εἰρήνης. Τοσαῦται θυσίαι καὶ ἠρωϊσμοὶ τῶν εὐγενῶν τέκνων τῶν Ἠνωμένων Ἐθνῶν θὰ ἀπέβαινον ἄσκοποι καὶ ἀνωφελεῖς. Ἐν τῷ παρελθόντι, ὡς γνωστόν, κατὰ τὸ πλεῖστον τὸ συμφέρον τῶν Ἰσχυρῶν μᾶλλον ἢ ἡ δικαιοσύνη ὑπηγόρευε τοὺς ὅρους τῆς εἰρήνης, οἱ ὅποιοι διὰ τοῦτο περιεῖχον τὰ σπέρματα καὶ τὰς ἀφορμὰς νέων πολέμων. Ἐλπίζομεν ὅτι αὐτὴν τὴν φορὰν ἐν ὀνόματι τῶν ἀνυπολογίστων θυσιῶν καὶ καταστροφῶν καὶ ἐρημώσεων ποὺ ὑπέστη ὅλος ὁ κόσμος, θὰ ἀποφευχθῶσι τὰ λάθη τοῦ παρελθόντος καὶ θὰ ρυθμισθῶσιν αἱ τύχαι τῶν λαῶν, μάλιστα τῶν μικρῶν λαῶν, ἐν πνεύματι δικαιοσύνης καὶ ἰσότητος.

Ἡ Ἑλλάς ἠδικήθη πολλάκις εἰς τὸ παρελθὸν ἀπὸ τὴν διεθνῆ διπλωματίαν καὶ ὑπῆρξε θῦμα τοῦ συμφέροντος καὶ τοῦ ἀμοιβαίου ἀνταγωνισμοῦ τῶν Μ. Δυνάμεων. Μία κατάφωρος ἀδικία εἰς βάρος τῆς Ἑλλάδος εἶναι ἡ προσάρτησις μέρους τῆς Ἡπείρου εἰς τὴν Ἀλβανίαν διὰ τῆς ἐπιμονῆς τῆς Ἰταλίας καὶ Αὐστρίας. Σήμερον δὲν ὑπάρχει ἡ ἀντίδρασις οὔτε τῆς Αὐστροουγγαρίας, οὔτε τῆς Ἰταλίας, διότι ἡ μὲν πρώτη ἐξηφανίσθη κατὰ τὸν πρῶτον εὐρωπ. πόλεμον, ἡ δὲ δευτέρα κατέρρευσε κατὰ τὸν δεύτερον. Παραδόξως ὅμως ἡ Βόρ. Ἡπειρος, εἰς τὸ ἱερὸν ἔδαφος τῆς ὁποίας ἐδόθησαν ὑπὸ τῆς μικρᾶς ἡμῶν χώρας τὰ πρῶτα ὀδυνηρὰ κτυπήματα κατὰ τοῦ Ἄξονος, στενάζει εἰσέτι ὑπὸ τὸν ζυγὸν τῶν Τουρκαλβανῶν καὶ οἱ ἑλληνικοὶ πληθυσμοὶ τῆς διατρέχουν τὸν κίνδυνον τελείας ἐξοντώσεως ἀπὸ τοὺς διωγμούς, τὰς ἐκτοπίσεις, τὰς φυλακίσεις καὶ τὰς σφαγὰς ἐκ μέρους τῶν τουρκαλβανῶν. Εἰς τὰ χῶματα ἐκεῖνα, τὰ καθαγιασθέντα διὰ τοῦ αἵματος καὶ τῶν θυσιῶν τῶν σημερινῶν Ἑλλήνων ἐν τῷ ἀγῶνι αὐτῶν κατὰ τῆς Ἰταλίας, τοῦ ἑτέρου σκέλους τοῦ πανισχύρου Ἄξονος, ἐκτυλίσσονται αὐτὴν τὴν στιγμὴν τραγωδίαί καὶ σπαραγμοὶ ἀπερίγραπτοι ὑπὸ τὰ ὄμματα τῶν Νικητῶν καὶ ἐκ μέρους ἑνὸς μικροῦ δοσιλόγου κράτους, ἑνὸς δορυφόρου τοῦ Ἄξονος. Καὶ ἐν ᾧ κατελήφθησαν τὰ ἑδάφη ὅλων τῶν δορυφόρων τοῦ Ἄξονος, τῆς Οὐγγαρίας, τῆς Ρουμανίας, τῆς Γιουγκαρίας, μόνον ἡ Ἀλβανία δὲν καταλαμβάνεται. οὔτε ὑφίσταται τὰς συνεπείας τῆς συνεργασίας τῆς μετὰ τοῦ Ἄξονος. Τὸ Ἀλβανικὸν κράτος, ἀφ' οὗ ἔδωκεν ἑαυτὸ ὡς ἀποβάθραν εἰς τὴν Ἰταλίαν, ἵνα διεκπεραιωθῆ εἰς τὰ Βαλκάνια, ἀφ' οὗ συνεπολέμησε δι' ὅλων τῶν δυνάμεών του μετὰ τῶν Ἰταλογερμανῶν κατὰ τῆς Ἑλλάδος καὶ τῶν Συμμάχων, ὡς θὰ ἀποδείξωμεν εἰς τὴν παροῦσαν ἔκθεσιν ἐπὶ τῇ βάσει ἀδιασείστων στοιχείων, μόλις διεῖδεν, ὅτι ὁ Ἄξων κατέρρευε καὶ ἡ νίκη τῶν Συμμάχων ἦτο βεβαία, ἐδημιούργησε μερικὰς ἀντιαξονικὰς ὀμάδας, καὶ

**Εὐρωπ. Διπλωμα-
τίας ἀδικίαι πρὸς
τὴν Ἑλλάδα.**

χάρις εἰς αὐτὰς τώρα τὰς δμάδας, αἱ ὁποῖαι κατέλαβον τὰς ἀρχὰς τοῦ κράτους ἀπὸ τοὺς ἀποχωροῦντας Γερμανούς, παρουσιάζεται ὡς σύμμαχος τῶν Νικητριῶν Δυνάμεων καὶ μάλιστα ὡς προστατευομένη καὶ φίλη αὐτῶν περισσότερον ἢ ἡ Ἑλλάς. Διότι ἰδοὺ ὅτι σήμερον ἡ Ἑλλάς ἔναντι τῆς Ἀλβανίας εὐρίσκειται εἰς μειονεκτικὴν θέσιν, ἐφ' ὅσον εἶναι καταδεδικασμένη νὰ ἀτενίσῃ μὲ ἐσταυρωμένας τὰς χεῖρας τὰ μαρτύρια καὶ τοὺς διωγμοὺς τῶν ἐν Βορείῳ Ἡπειρῷ τέκνων τῆς ἐκ μέρους τῶν Ἀλβανῶν. Αἱ ἐπίσημοι διαμαρτυρίαι τῆς Κυβερνήσεώς μας καὶ ὀλοκλήρου τοῦ ἑλληνικοῦ λαοῦ διὰ τοὺς διωγμοὺς τούτους καὶ ἡ ἔκκλησις τῶν πρὸς τὰς Συμμάχους κυβερνήσεις, ὅπως καταληφθῆ ἡ Βόρειος Ἡπειρος διὰ Συμμαχικῶν καὶ Ἑλληνικῶν στρατευμάτων μέχρι τῆς στιγμῆς, καθ' ἣν γράφονται αἱ γραμμαὶ αὐταί, οὐδὲν ἀποτέλεσμα ἐπέφερον. Οἱ συνεχιζόμενοι ἐν Βορείῳ Ἡπειρῷ διωγμοὶ τοῦ Ἑλληνικοῦ στοιχείου ὡς καὶ αὐτὴ αὐτῇ ἡ δουλεία τῶν Βορειοηπειρωτῶν ὑπὸ τοὺς Τουρκαλβανούς ἀποτελεῖ κατάφωρον ἀδικίαν ἐκ μέρους τῶν Ἰσχυρῶν πρὸς τὴν Ἑλλάδα.

Ἄλλ' εἶναι ὀρθὸν καὶ δίκαιον ἡ Ἑλλάς, ἡ χώρα αὕτη τοῦ φωτὸς καὶ τῶν ὡραίων ἰδεῶν, ἡ ὁποία ἐκαμε πάντοτε τὸ καθῆκον τῆς πρὸς τὴν ἀνθρωπότητα καθ' ὅλην τὴν τρισχιλιετῆ ἱστορίαν τῆς, νὰ τύχη τοιαύτης μεταχειρίσεως ἐκ μέρους τῶν ἰσχυρῶν Συμμάχων τῆς; Πόσα δὲν ὀφείλει ὁ εὐρωπαϊκὸς πολιτισμὸς καὶ ἡ εὐρωπαϊκὴ ἐλευθερία εἰς τοὺς Ἕλληνας; Ἀναγκαζόμεθα νὰ ὑπομνήσωμεν, διότι φαίνεται λησμονοῦνται πολὺ εὐκόλως, παλαιὰς καὶ προσφάτους ὑπηρεσίας τῆς Ἑλλάδος πρὸς τὴν Εὐρώπην καὶ τὸν Εὐρωπαϊκὸν πολιτισμόν, ἐν ὀνόματι τῶν ὁποίων ὑπηρεσιῶν προβόλλομεν τὰς δικαίας ἐθνικὰς ἡμῶν ἀξιώσεις καὶ ἀπαιτοῦμεν νὰ παύσωσιν αἱ εἰς βάρος τῆς χώρας ἡμῶν ἀδικίαι τῶν Ἰσχυρῶν.

Καὶ ὁ πολιτισμὸς καὶ ἡ ἐλευθερία τῆς Εὐρώπης ὀφείλουσι πολλὰ εἰς τὴν Ἑλλάδα. Ὁ εὐρωπαϊκὸς πολιτισμὸς καὶ κατὰ τὴν οὐσίαν καὶ κατὰ τὴν μορφήν φέρει κατὰ κοινὴν ὁμολογίαν τὴν σφραγίδα τοῦ Ἑλληνικοῦ πνεύματος. Εἰς μίαν ὁμιλίαν πρὸς τὸ πανεπιστήμιον τοῦ Ἐδιμβούργου ὁ μέγας πολιτικὸς τῆς Ἀγγλίας Γλάδστον ἔλεγε τὰ ἀκόλουθα ἐν σχέσει πρὸς τὰς ὑπηρεσίας ταύτας τῆς Ἑλλάδος πρὸς τὸν Εὐρωπαϊκὸν πολιτισμόν: «Οὐδεὶς πράγματι θὰ διανοεῖτο νὰ ἀρνηθῆ ὅτι ὁ λαός, ὁ ὁποῖος κατόκει τὰ ἀπόκρημνα βουνὰ καὶ τὰς στενάς κοιλάδας τῆς ἑλληνικῆς γῆς ἔπαιξεν ἕνα ρόλον, ἕνα μέγαν ρόλον ἐπὶ τῆς σκηνῆς τῆς ἱστορίας καὶ ἀφῆκεν ἴχνη ὄχι μόνον βαθέα ἀλλὰ καὶ ἀνεξάλειπτα ἐπὶ τοῦ χαρακτῆρος τῆς ἀνθρωπίνης φυλῆς. Οὐδεὶς θὰ ἀρνηθῆ, ὅτι παρέδωκεν εἰς ἡμᾶς παραδείγματα ὑπερόχων κατορθωμάτων ἐν τῇ πράξει καὶ ἀμίμητα προϊόντα τοῦ νοῦ καὶ τῶν χειρῶν, πρότυπα τῶν γραμμάτων καὶ τῆς τέχνης. Καὶ οὐδεμία ἀμφιβολία ὑπάρχει διὰ τὸ γεγονός, ὅτι ἡ χριστιανικὴ Εὐρώπη ἔχει ἀποδώσει εἰς τὴν

Ἑλλάδα κατὰ μέγα μέρος τὴν καλλιέργειαν καὶ πρόοδον τοῦ ἀνθρωπίνου πνεύματος.»¹ Ἐντεῦθεν ἡ σπουδὴ τῶν ἀρχαίων Ἑλλήνων συγγραφέων καὶ τῶν προϊόντων τῆς ἀρχαίας Ἑλληνικῆς τέχνης ἀπετέλεσεν ἀνέκαθεν ἀπαραίτητον βάσιν τῶν ἀνθρωπιστικῶν μελετῶν καὶ τῆς ἀνθρωπιστικῆς μορφώσεως εἰς πάντα τὰ σχολεῖα τῶν σημερινῶν πεπολιτισμένων χωρῶν. Ἐν τῇ προαγωγῇ λοιπὸν τοῦ ἀνθρωπίνου πολιτισμοῦ οἱ Ἕλληνες ἔχουν προσφέρει ὑψηλείας ἀναμφισβητήτους ὅσας οὐδεὶς ἄλλος λαὸς τῆς γῆς καθ' ὅλην τὴν ὑπὲρ τρισχιλιετῆ ἱστορίαν αὐτῶν.

Ἀλλὰ χάριν τοῦ ἀνεκτιμήτου ἀγαθοῦ τῆς ἐλευθερίας τῆς Εὐρώπης πολλάκις οἱ Ἕλληνες ἀπὸ ἀρχαιοτάτων χρόνων μέχρι χθὲς ἀκόμη ἔχουν προσφέρει ἀναμφισβήτητον ἐκδούλευσιν. Εὐρισκομένη ἡ χώρα αὐτῶν εἰς τὸ σταυροδρόμιον τῶν τριῶν Ἠπειρῶν λόγῳ τῆς γεωγραφικῆς ταύτης θέσεως ὑπεχρεώθη ν' ἀντιτάξῃ ἑαυτὴν ἐναντίον ποικίλων ἐπιδρομῶν ἐξ Ἀνατολῆς ἐναντίον τῆς Εὐρώπης. Οἱ ἀγῶνες τῶν Ἑλλήνων κατὰ τῶν Περσῶν εἰς Θερμοπύλας, Μαραθῶνα, Σαλαμίνα ἐξυμνήθησαν ὑπὸ τῆς ἀνθρωπότητος πολὺ δικαίως ὡς ἀγῶνες ὑπὲρ τῆς ἐλευθερίας τῆς Εὐρώπης. Ἐκεῖνοι δὲ οἱ ἀγῶνες ἀπετέλεσαν παράδοσιν διὰ τὴν ἑλληνικὴν φυλὴν καὶ ἐπανελήφθησαν πολλάκις κατὰ τὰς μετέπειτα ἐποχὰς καὶ κατὰ τοὺς μεσαιωνικοὺς καὶ κατὰ τοὺς νεωτέρους χρόνους ὑπὸ ἄλλας συνθήκας καὶ ἐναντίον νέων καὶ φοβερωτέρων βαρβάρων. Ἡ Ἑλλὰς ἐξεπλήρωσε πιστῶς τὸν ῥόλον τοῦτον τοῦ προκεχωρημένου φρουροῦ τῆς ἐλευθερίας τῆς Εὐρώπης καὶ προσέφερεν ἑαυτὴν πολλάκις ὀλοκαύτωμα εἰς τὸν βωμὸν τῆς ἐλευθερίας. Ἰδίᾳ οἱ ἀγῶνες τοῦ ἑλληνικοῦ ἔθνους πρὸς ἀνάκτησιν τῆς ἀνεξαρτησίας του ἐναντίον τῆς ἰσχυρᾶς τουρκικῆς αὐτοκρατορίας ἐπὶ ὀλόκληρον ἑπταετίαν εἶναι εἰς ὕμνος πρὸς τὸ ἰδανικὸν τῆς ἐλευθερίας. Λίθος ἐπὶ λίθον δὲν εἶχε μείνει τότε εἰς τὸν μικρὸν αὐτὸν χώρον, ὅπου κατοικεῖ τὸ ἑλληνικὸν ἔθνος καὶ τὸ θέαμα ἐκεῖνο εἶχε συγκινήσῃ τὰς καρδίας ὅλων τῶν πεπολιτισμένων λαῶν. Πιστὴ εἰς τὴν ἔνδοξον ταύτην παράδοσιν ἡ σημερινὴ γενεὰ τῶν Ἑλλήνων ἐσιτάθη καὶ κατὰ τὸν πρῶτον καὶ κατὰ τὸν δεύτερον εὐρωπαϊκὸν πόλεμον παρὰ τὸ πλευρὸν τῶν φιλελευθέρων κρατῶν ἐναντίον τῶν κεντρικῶν μιλιταριστικῶν δυνάμεων. Καὶ ὅπως ἡ νίκη κατὰ τὸν πρῶτον εὐρωπαϊκὸν πόλεμον ἐναντίον τῆς Γερμανίας καὶ τῶν συμμάχων της ἤρχισε μὲ τὰς νίκας εἰς τὸ βαλκανικὸν θέατρον τοῦ πολέμου, οὕτω καὶ κατὰ τὸν παρόντα εὐρωπαϊκὸν πόλεμον ἡ μικρὰ Ἑλλὰς διὰ τῆς ἡρωϊκῆς πάλης πρὸς τὴν ἰταλικὴν αὐτοκρατορίαν εἰς τὰ ἠπειρωτικὰ βαννὰ μετέβαλε τὴν ὄψιν τοῦ πολέμου καὶ προσέφερεν ἀναμφισβητήτους ὑψηλείας διὰ τὴν τελικὴν εὐτυχῆ ἔκβασιν αὐτοῦ.

¹ Address on the place of ancient Greece in the providential order of the world, delivered before the University of Edinburg on the 3rd November 1865 by the Right Hon. W. E. Gladstone, M. P.

Ἐν ὀνόματι τῶν παλαιῶν καὶ προσφάτων τούτων ὑπηρεσιῶν τοῦ ἑλληνικοῦ ἔθνους πρὸς τὴν ἀνθρωπότητα ζητοῦμεν τώρα δικαιοσύνην ἀπὸ τοὺς ἰσχυροῦς, ζητοῦμεν ἀπλῶς ἐπανόρθωσιν τῶν πρὸς τὴν χώραν ἡμῶν παλαιῶν ἀδικιῶν.

Ἀποτελεῖ ὕβριν καὶ κατάφωρον πρὸς τὴν Ἑλλάδα ἀδικίαν ἡ συνεχιζομένη δουλεία καὶ τὰ σήμερον ἀκόμη συντελούμενα μαρτύρια τῆς Βορείου Ἡπείρου ἀπὸ τοὺς τουρκαλβανούς. Ἡ Βόρειος Ἡπειρος εἶναι περιοχὴ καθαρῶς ἑλληνικὴ ἀπὸ αἰῶνων μέχρι σήμερον καὶ ἀνήκει εἰς τὸν ὄργανισμὸν τοῦ ἔθνικοῦ ἡμῶν σώματος. Λόγοι ἱστορικοί, ἐθνολογικοί, πνευματικοί, λόγοι ἠθικοὶ ἐπιβάλλουν τὴν ἀπόδοσιν τῆς Βορείου Ἡπείρου εἰς τὴν Ἑλλάδα. Ἐν τοῖς ἐπομένοις θὰ παρατάξωμεν πάντα τοὺς λόγους τούτους, ἵνα πεισθῶσι καὶ ἐκεῖνοι ἐκ τῶν συμμάχων μας, ὅσοι τυχὸν ἀμφιβάλλουν διὰ τὸ δίκαιον τῆς ἀξιώσεώς μας καὶ νομίζουν, ὅτι θέλομεν νὰ ἀδικήσωμεν ἐν μικρὸν καὶ ἀσθενὲς κράτος, τὴν Ἀλβανίαν, καὶ ζητοῦμεν νὰ ἐπεκταθῶμεν εἰς βάρος αὐτῆς. Οὔτε εἰς τὴν ἐδαφικὴν ἔκτασιν μας προστίθεται σπουδαῖον τι, οὔτε εἰς τὸν πλοῦτον τῆς χώρας μας, διὰ τῆς προσοτήσεως τῆς μικρᾶς εἰς ἔκτασιν καὶ τελείως ὀρεινῆς καὶ ἀγόνου Βορείου Ἡπείρου. Οἱ Ἕλληνες ὑπῆρξαν πάντοτε ἐκ φύσεως λαὸς φιλελεύθερος καὶ δημοκρατικός, σεβασθεὶς τὴν ἐλευθερίαν καὶ τὴν ὑπόστασιν τῶν ἄλλων. Ἡ βία, ὁ δεσποτισμὸς, ἡ κατακτητικὴ διάθεσις εἶναι ξένα καὶ ἀσυμβίβαστα πρὸς τὴν φύσιν τῆς ἑλληνικῆς φυλῆς καὶ ἄς μὴ ἀμφιβάλλη οὐδεὶς, ὅτι ἐὰν δὲν ἦσθάνομεθα ὡς ἰδικὸν μας ἔθνικὸν τμήμα, ὡς μέρος τῆς ψυχῆς μας, καὶ τὴν Βόρειον Ἡπειρον, δὲν θὰ εἶχομεν καμμίαν ἀξίωσιν ἐπ' αὐτῆς καὶ δὲν θὰ εἶχομεν καμμίαν διάθεσιν νὰ ἐνοχλήσωμεν τοὺς συμμάχους μας μετὰ τὴν ἐπιμονὴν μας, ὅπως αὐτὴν τὴν φορὰν ἀποδοθῆ αὕτη ὅπωςδὴποτε εἰς τὴν μητέρα τῆς Ἑλλάδα.